

ДЕРЖАВНІ ОБЛІГАЦІЇ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА БАНКІВСЬКОМУ ДЕПОЗИТУ

Звірко А. О., студентка 3 курсу факультету Економіки та управління

Матвійчук Н. М., к.е.н., доцент кафедри фінансів

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Традиційним способом збереження заощаджень населенням досі залишаються банківські депозити. Однак протягом останніх років існує тенденція до зниження відсоткових ставок за депозитами. Депозитів, які відкриваються під вищі ставки, стає все менше, через це багато інвесторів шукають альтернативні джерела отримання пасивного заробітку. У такому випадку вони звертають свою увагу на облігації внутрішньої державної позики.

Облігації внутрішньої державної позики України (ОВДП) – державні цінні папери, що розміщуються виключно на внутрішньому фондовому ринку і підтверджують зобов'язання України щодо відшкодування пред'явникам цих облігацій їх номінальної вартості з виплатою доходу відповідно до умов розміщення облігацій. Номінальна вартість ОВДП України може бути визначена в іноземній валюті [1].

Міністерство фінансів України встановлює умови розміщення та погашень ОВДП. Операції з обслуговування державного боргу, пов'язані з розміщенням ОВДП, виконує Національний банк України.

Через економічну кризу в Україні, яка пов'язана з наслідками пандемії Covid-19, відбулося зростання дефіциту державного бюджету. Найвагомим джерелом його фінансування стало залучення коштів через випуск ОВДП.

У 2020 році Міністерство фінансів залучило до державного бюджету 258,8 млрд грн, 3,9 млрд. дол. США і 845 млн євро за рахунок розміщення ОВДП. Динаміка внутрішніх державних позик за останні роки свідчить про збільшення обсягу залучених ресурсів за допомогою ОВДП.

Варто зауважити, що у 2019 році було розроблено Середньострокову стратегію управління державним боргом на 2019-2022 рр., це стало причиною активного приходу нерезидентів на вітчизняний ринок ОВДП [2]. Але попри це, основними учасниками на ринку ОВДП залишаються банки.

Зважаючи на вищу ніж ставка рефінансування дохідність державних облігацій, можна сказати, що ОВДП є прибутковим інструментом для комерційних банків. Вони можуть взяти кредит в НБУ під 8 % і вкласти ці кошти в облігації під 11-12 %. Однак НБУ сьогодні заявляє про припинення масштабного нецільового рефінансування комерційних банків з 2022 р.

За даними НБУ, з січня до вересня 2021 року портфель ОВДП в громадян України зріс з 11,1 млрд грн до 21,3 млрд грн (рис. 1.).

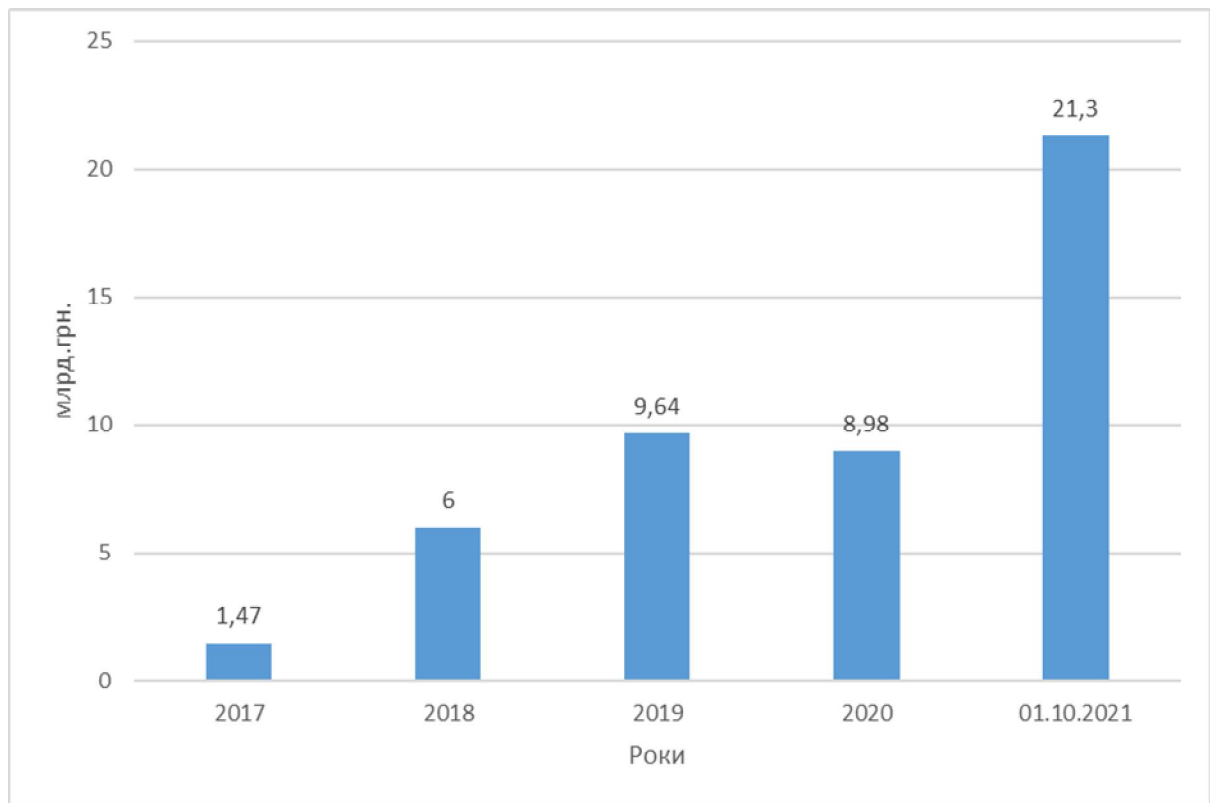

Рис. 1. Динаміка обсягів ОВДП у власності фізичних осіб за 2017-2021 рр.

Джерело: побудовано автором на основі даних [3]

З 2017 року обсяг внутрішніх державних облігацій у населення збільшився майже у 14,5 разів. З приводу цього, доцільно виділити переваги та недоліки ОВДП над банківськими депозитами.

Основними перевагами є:

- дохід від ОВДП не обкладається податком на доходи фізичних осіб (18 %), а також військовим збором (1,5 %), що свідчить про економію 19,5 % доходу;

- депозитна угода може бути без права дострокового розірвання, а ОВДП можна продати у будь-який час;

- в цей цінний папір можна вкладати кошти на термін від 3-ох місяців до 5-ти років, тоді як термін вкладу за депозитами здебільшого не перевищує 18 місяців;

- держава виступає гарантом оплати ОВДП, а в банку повернуть лише суму не більшу 200 тис. грн.;

- вища прибутковість у порівнянні з депозитами, тому що з 2020 року депозитні ставки поступово знижуються.

Однак, існують певні недоліки ОВДП:

- можливість відстрочення їх погашення Міністерством фінансів України;

- складніша процедура купівлі фінансового інструмента, порівняно з відкриттям депозиту;

- необхідність подання декларації про доходи;

- при достроковому продажі облігації ціна може бути нижча за ціну придбання.

Поточний рівень відсоткових ставок за ОВДП в Україні є високий. У жовтні 2021 року на первинних аукціонах облігації внутрішніх державних позик були розміщені за такими номінальними ставками: 9,7 % річних – 6-місячні облігації, 11,5 % – 9-місячні, 11,5% – 1-річні, 12,5 % – 3-річні облігації. У порівнянні зі ставками за банківськими депозитами, (табл. 1.) дохідність внутрішніх облігацій є вищою.

Таблиця 1

Депозитні ставки у найбільших банках України у 2021 році

Найменування банку	Термін, міс.		
	3	6	12
ПриватБанк	5,5 %	6,5 %	7 %
Ощадбанк	5,5 %	6,5 %	7 %
ПУМБ	8 %	8,5 %	9 %

Незважаючи на значну кількість переваг, ОВДП не користуються великим попитом серед фізичних осіб. Однією із причин, які впливають на дану ситуацію, є складна процедура придбання цих цінних паперів та високі трансакційні витрати.

Отже, на сьогодні ОВДП – це надійний та прибутковий об'єкт вкладення грошових коштів. Він може бути альтернативою банківського депозиту та характеризується великою кількістю переваг. Популярність ОВДП зростає і цей тренд продовжуватиметься, але складна процедура придбання цього фінансового інструмента і високі комісії посередника ускладнюють цей процес. Тому на сьогодні важливим є прийняття державою заходів для вирішення проблем у цій сфері.

Література:

1. ОВДП. URL: <https://mof.gov.ua/uk/ovdp> (дата звернення 20.10.2021).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 червня 2019 р. №473 «Про затвердження строкової стратегії управління державним боргом на 2019-2022 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.10.2021).
3. Статистика фінансових ринків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#2> (дата звернення 21.10.2021).
4. Матвійчук Н.М., Теслюк, С.А., Боричевська І.Г. банківські депозити та оводп як альтернативні об'єкти вкладення коштів. *Економіка та суспільство*. 2021. №25. С. 306-314. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/294> (дата звернення 21.10.2021).